EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 05 24
COM(2023) 617 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Vengrijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Vengrijos konvergencijos programos

{SWD(2023) 617 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Vengrijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Vengrijos konvergencijos programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo[1], ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[3], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė prisideda prie ekonomikos bei socialinio atsigavimo ir tvarių reformų ir investicijų, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą, įgyvendinimo. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą. 2022 m. birželio 30 d., laikantis Reglamento (ES) 2021/241 11 straipsnio 2 dalies, atnaujintas pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę kiekvienai valstybei narei skiriamas didžiausias finansinis įnašas;

---

1 OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

2 OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

3 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

(2) 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė 2023 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[4], kuria pradedamas 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2023 m. kovo 23 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2023 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Vengrija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2023 m. gegužės 16 d.) ir Pasiūlymą dėl 2023 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2023 m. kovo 13 d.);

(3) nors ES šalių ekonomika nepaprastai atspari, geopolitinės aplinkybės ir toliau daro neigiamą poveikį. Kadangi ES tvirtai remia Ukrainą, ES ekonominės ir socialinės politikos darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama, viena vertus, priemonėms, kuriomis trumpuoju laikotarpiu mažinamas neigiamas sukrėtimų energetikos srityje poveikis tiek pažeidžiamiems namų ūkiams, tiek įmonėms, ir, kita vertus, tolesnėms pastangoms vidutiniu laikotarpiu įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, remti tvarų ir integracinį augimą, apsaugoti makroekonominį stabilumą ir didinti atsparumą. Joje taip pat daug dėmesio skiriama ES konkurencingumo ir našumo didinimui;

(4) 2023 m. vasario 1 d. Komisija paskelbė komunikatą „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“[5], kuriuo siekiama didinti neutralaus poveikio klimatui ES pramonės konkurencingumą ir remti greitą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Planas papildo pagal Europos žaliojo kurso komunikatą ir planą „REPowerEU“ dedamas pastangas. Juo siekiama sukurti palankesnę aplinką, kurioje būtų plėtojami ES neutralaus poveikio technologijų ir produktų gamybos pajėgumai, kurių reikia ES plataus užmojo klimato srities tikslams pasiekti, taip pat užtikrinama prieiga prie atitinkamų svarbiausiųjų žaliavų, be kita ko, įvairinant tiekimo šaltinius, tinkamai naudojant geologinius išteklius valstybėse narėse ir naudojant kuo daugiau perdirbtų žaliavų. Planas grindžiamas keturiais ramsčiais: nuspėjama ir supaprastinta reglamentavimo aplinka, galimybėmis sparčiau gauti finansavimą, įgūdžių stiprinimu ir atvira prekyba siekiant atsparių tiekimo grandinių. 2023 m. kovo 16 d. Komisija taip pat paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[6], kuriame dėmesys sutelktas į devynis vienas kitą stiprinančius veiksnius ir tikslą sukurti augimą skatinančią reglamentavimo sistemą. Jame nustatyti politikos prioritetai, kuriais, siekiant ilgalaikio ES ir jos valstybių narių konkurencingumo, skatinama aktyviai vykdyti struktūrinius patobulinimus, tinkamai orientuotas investicijas ir reglamentavimo priemones. Toliau pateikiamos rekomendacijos padeda šiuos prioritetus įgyvendinti;

(5) 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jais atsižvelgiama į visas atitinkamas per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktas rekomendacijas arba didelę jų dalį. 2019, 2020 ir 2022 m. konkrečioms

4 COM(2022) 780 *final*.
5 COM(2023) 62 *final*.
6 COM(2023) 168 *final*.

šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(6) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[7] siekiama greitai laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Taip bus prisidėta prie ES energetinio saugumo ir jos energijos šaltinių įvairinimo, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Reglamentu valstybėms narėms suteikiama galimybė į nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtraukti naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus. Jos taip pat padės didinti neutralaus poveikio klimatui ES pramonės konkurencingumą, kaip nurodyta Žaliojo kurso pramonės plane poveikio klimatui neutralizavimo amžiui, ir atsižvelgti į 2022 m. ir, kai taikytina, 2023 m. konkrečioms valstybėms narėms pateiktas su energetika susijusias rekomendacijas. Reglamentu „REPowerEU“ nustatoma naujos kategorijos negrąžintina finansinė parama, kurią valstybės narės gali gauti, kad galėtų finansuoti naujas su energetika susijusias reformas ir investicijas, numatytas jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose;

(7) 2023 m. kovo 8 d. Komisija priėmė komunikatą, kuriame pateikė 2024 m. fiskalinės politikos gaires. Juo siekiama padėti valstybėms narėms parengti stabilumo ir konvergencijos programas ir taip sustiprinti politikos koordinavimą[8]. Komisija priminė, kad Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymas baigsis 2023 m. pabaigoje. Ji paragino 2023–2024 m. vykdyti fiskalinę politiką, kuria užtikrinamas vidutinio laikotarpio skolos tvarumas ir tvariai didinamas potencialus augimas. Valstybės narės paragintos 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programose nustatyti, kaip jų fiskaliniais planais bus užtikrinta, kad vidutiniu laikotarpiu būtų laikomasi 3 % BVP deficito pamatinės vertės ir kad skola būtų patikimai bei nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio. Komisija paragino valstybes nares laipsniškai nutraukti nacionalines fiskalines priemones, nustatytas siekiant apsaugoti namų ūkius ir įmones nuo energijos kainų šuolio, pradedant nuo mažiausiai tikslingų priemonių. Ji nurodė, kad jei dėl atsinaujinusio su energijos kainomis susijusio spaudimo reikėtų pratęsti paramos priemonių taikymą, valstybės narės tokias priemones pažeidžiamiems namų ūkiams ir įmonėms turėtų taikyti daug tikslingiau nei anksčiau. Komisija pasiūlė fiskalines rekomendacijas kiekybiškai įvertinti, diferencijuoti ir suformuluoti remiantis grynosiomis pirminėmis išlaidomis, kaip pasiūlyta jos komunikate dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių[9]. Ji rekomendavo, kad visos valstybės narės ir ateityje išsaugotų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir užtikrintų veiksmingą Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšų panaudojimą, ypač atsižvelgdamos į žaliosios bei skaitmeninės pertvarkos ir atsparumo didinimo tikslus. Komisija nurodė, kad, laikydamasi galiojančių teisinių nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras;

---

7 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

8 Komisijos komunikatas Tarybai „2024 m. fiskalinės politikos gairės“, 2023 3 8, COM(2023) 141 *final*.

9 COM(2022) 583 *final*.

(8) 2023 m. balandžio 26 d. Komisija pateikė pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais siekiama įgyvendinti visapusišką ES ekonomikos valdymo taisyklių reformą. Pagrindinis pasiūlymų tikslas – vykdant reformas ir investuojant didinti valstybės skolos tvarumą ir skatinti tvarų ir integracinį augimą visose valstybėse narėse. Pasiūlymais siekiama valstybėms narėms suteikti daugiau galimybių kontroliuoti savo vidutinio laikotarpio planų rengimą ir kartu nustatoma griežtesnė vykdymo užtikrinimo tvarka siekiant užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų vidutinio laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose prisiimtus įsipareigojimus. Teisėkūros darbą siekiama užbaigti 2023 m.;

(9) 2021 m. gegužės 11 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Vengrija Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2022 m. gruodžio 15 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo[10]. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Vengrija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(10) 2023 m. gegužės 2 d. Vengrija pateikė 2023 m. nacionalinę reformų programą, o pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 8 straipsnio 1 dalį – 2023 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos kartu. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį, 2023 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Vengrijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos siekiant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano tikslų, ataskaitas;

(11) 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė 2023 m. Vengrijos ataskaitą[11]. Joje įvertinta pažanga, Vengrijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2022 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip Vengrija įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Vengrijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(12) Komisija atliko Vengrijos nuodugnią apžvalgą pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį ir 2023 m. gegužės 24 d. paskelbė jos rezultatus[12]. Joje padaryta išvada, kad Vengrijoje yra makroekonominis disbalansas. Visų pirma padidėjo pažeidžiamumas, susijęs su labai dideliu kainų spaudimu ir išorės bei vyriausybės finansavimo poreikiais, ir dabar jis yra gana reikšmingas. Infliacija gerokai išaugo ir kol kas jos mažėjimo nematyti. Jei infliacija išliktų didelė ilgą laiką, tai dar labiau pakenktų sąnaudų konkurencingumui ir padidintų finansavimo išlaidas. Didelį einamosios sąskaitos deficitą labai padidino 2022 m. pakilusios energijos kainos, o trumpalaikė

[10] 2022 m. gruodžio 15 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 15447/22; ST 15447/22 ADD 1).

[11] SWD(2023) 617 *final*.

[12] SWD(2023) 639 *final*.

išorės skola išaugo. Einamosios sąskaitos pagerėjimas šiais ir kitais metais priklauso nuo numatomo tolesnio energijos kainų mažėjimo, tačiau einamosios sąskaitos deficitas 2023 ir 2024 m. turėtų išlikti pakankamai reikšmingas. Didelis ekonomikos energijos suvartojimo intensyvumas yra svarbus einamosios sąskaitos dinamikai. Valdžios sektoriaus deficitas buvo didelis (jį tik iš dalies lėmė politinis atsakas į pandemiją ir energetikos krizes) ir jis sudaro didžiąją ekonomikos išorės skolos dalį. Valdžios sektoriaus skolos santykis sumažėjo dėl didelio nominaliojo BVP augimo, tačiau problemų gali sukelti veiklos sulėtėjimas ir nuolatinis didelis deficitas. Nuo 2021 m. padidėjo valstybės skolinimosi išlaidos ir vyriausybei tenka vis didesnė palūkanų našta, o skolos grąžinimo terminai išlieka palyginti trumpi. Būsto kainos per penkerius metus padvigubėjo, tačiau 2022 m. pabaigoje kainų augimas sustojo. Tačiau esant mažam namų ūkių įsiskolinimui ir atsižvelgiant į dabartinę didelę infliaciją esminio nominalių kainų sumažėjimo tikimybė atrodo nedidelė. Nustatytas pažeidžiamumo problemas dar labiau pagilino politikos nenuoseklumas. Veiksmingas makroekonominės politikos koordinavimas ir aiškus jos atskyrimas, grindžiami tvirta institucine politikos sistema, yra būtini fiskaliniam ir išoriniam tvarumui užtikrinti, taip pat lūkesčiams pateisinti. Tikimasi, kad laiku visiškai įgyvendinus struktūrines reformas, įtrauktas į Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, bus lengviau sumažinti makroekonominį pažeidžiamumą ir remti augimą bei koregavimą vidutinės trukmės laikotarpiu;

(13) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis[13], Vengrijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 7,1 % BVP 2021 m. iki 6,2 % 2022 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 76,6 % BVP 2021 m. pabaigoje iki 73,3 % 2022 m. pabaigoje. 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė pranešimą pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį[14]; šiame pranešime aptarta Vengrijos biudžeto būklė, nes šalies valdžios sektoriaus deficitas 2022 m. viršijo Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę. Pranešime padaryta išvada, kad deficito kriterijus nėra įvykdytas. Vadovaudamasi 2023 m. kovo 8 d. komunikatu[15], Komisija 2023 m. pavasarį nesiūlė pradėti naujų perviršinio deficito procedūrų; savo ruožtu Komisija konstatavo, kad, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Vengrija turėtų į tai atsižvelgti vykdydama savo 2023 m. biudžetą ir rengdama savo 2024 m. biudžetą;

(14) valdžios sektoriaus balansui poveikį padarė fiskalinės politikos priemonės, priimtos siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. 2022 m. tokios pajamas mažinančios priemonės apėmė akcizo kurui sumažinimą; o tokios išlaidas didinančios priemonės apėmė subsidijas komunalinių paslaugų įmonėms, skirtas nuostoliams, patirtiems nustačius viršutines namų ūkiams tiekiamos energijos kainų ribas, padengti, ir paramos sistemas daug energijos vartojančioms įmonėms. Šių priemonių sąnaudas iš dalies kompensavo nauji nenumatyto energijos gamintojų ir tiekėjų pelno mokesčiai, t. y. laikinas mokestis, taikomas skirtumui tarp *Brent* ir *Ural* naftos, laikinas energijos tiekėjų pajamų mokestis ir laikinas kasybos teisės mokesčio padidinimas. Komisijos vertinimu, 2022 m. šių priemonių grynosios biudžeto išlaidos sudarė 1,0 % BVP. Valdžios sektoriaus balansui poveikį taip pat daro iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo biudžeto išlaidos, kurios, kaip apskaičiuota, 2022 m. sudaro 0,1 % BVP. Be to, apskaičiuotos COVID-19 laikinų

[13] „Eurostat-Euro Indicators“ 47/2023, 2023 04 21.
[14] COM(2023) 631 *final*, 2023 5 24.
[15] COM(2023) 141 *final*, 2023 3 8.

neatidėliotinų priemonių išlaidos sumažėjo nuo 1,9 % BVP 2021 m. iki 0,1 % 2022 m.;

(15) 2021 m. birželio 18 d. Taryba rekomendavo Vengrijai[16] 2022 m. išlaikyti remiamojo pobūdžio fiskalinės politikos kryptį, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės teikiamą paskatą, ir išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas;

(16) remiantis Komisijos skaičiavimais, 2022 m. fiskalinės politikos kryptis[17] buvo remiamojo pobūdžio – −0,4 % BVP, kaip rekomendavo Taryba. Vengrija toliau rėmė ekonomikos atsigavimą vykdydama pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę finansuotinas investicijas, kaip rekomendavo Taryba. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sudarė 1,5 % BVP (2021 m. – 2,1 % BVP). Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sumažėjo dėl mažesnio Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų įsisavinimo. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos fiskalinės politikos krypčiai turės 0,2 procentinio punkto stabdomąjį poveikį[18]. Todėl Vengrija neišlaikė nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų, o tai neatitinka Tarybos rekomendacijos. Be to, nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus naujas pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai sudarė 0,6 procentinio punkto. Todėl Vengrija pakankamai kontroliavo nacionalinėmis lėšomis finansuojamų einamųjų išlaidų augimą;

(17) makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos konvergencijos programoje pateiktos biudžeto projekcijos, yra palankus. Vyriausybė prognozuoja, kad realusis BVP 2023 m. išaugs 1,5 %, o 2024 m. – 4,0 %. Tuo tarpu Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. realiojo BVP augimas bus mažesnis – 0,5 %, o 2024 m. – 2,8 %, daugiausia dėl mažesnio tikėtino privataus vartojimo augimo, kurį lemia mažesnis numatomas nominaliojo darbo užmokesčio augimas ir šiek tiek didesnis nedarbo lygis; Komisija taip pat numato mažesnį valdžios sektoriaus vartojimo ir grynojo eksporto augimą. Komisijos prognozėje numatomas nominaliojo BVP augimas prognozės laikotarpiu bus mažesnis dėl mažesnio numatomo BVP augimo ir BVP defliatoriaus;

(18) 2023 m. konvergencijos programoje vyriausybė numato, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficito santykis sumažės iki 3,9 % BVP. 2023 m. sumažėjimas daugiausia susijęs su didesnėmis mokestinėmis pajamomis, kurias lemia didelė infliacija ir laikini nenumatyto pelno ir sektoriniai mokesčiai, kurie 2023 m. turėtų sudaryti 1,5 % BVP. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sumažės nuo 73,3 % 2022 m. pabaigoje iki 69,7 % 2023 m. pabaigoje. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 4,0 % BVP. Tai

---

16 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacija, kurioje pateikiama Tarybos nuomonė dėl 2021 m. Vengrijos konvergencijos programos, OL C 304, 2021 7 29, p. 78,

17 Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip pirminių išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones), išskyrus su COVID-19 krize susijusias laikinas neatidėliotinas priemones, bet įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų negrąžintina parama (dotacijomis) finansuojamas išlaidas, pokytis, palyginti su vidutinio laikotarpio potencialiu augimu. Daugiau informacijos pateikta fiskalinės statistikos lentelių 1 langelyje.

18 Kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turėjo 1,7 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį, kurį lėmė specialaus valdžios sektoriaus subjekto dujų atsargų įsigijimas.

atitinka konvergencijos programoje numatomą deficitą. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas didesnis valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP: 70,7 % 2023 m. pabaigoje. Skirtumą lemia mažesnis Komisijos prognozėje nurodytas BVP augimas ir BVP defliatorius;

(19) numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus balansui poveikį toliau darys priemonės, priimtos siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. Jas sudaro priemonės, kurių taikymas pratęstas nuo 2022 m. (visų pirma subsidijos komunalinių paslaugų įmonėms, skirtos nuostoliams, patirtiems nustačius viršutines namų ūkiams tiekiamos energijos kainų ribas, padengti, ir paramos sistemos daug energijos vartojančioms įmonėms). Šių priemonių išlaidas ir toliau iš dalies kompensuoja mokesčiai, taikomi energijos tiekėjų nenumatytam pelnui. Atsižvelgiant į šias pajamas, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad paramos priemonių grynosios biudžeto išlaidos 2023 m. sudarys 1,2 % BVP[19]. Neatrodo, kad 2023 m. priemonės būtų orientuotos į labiausiai pažeidžiamus namų ūkius ar įmones, ir dauguma jų nėra visapusiškai išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Todėl tikslinių paramos priemonių, į kurias reikėtų atsižvelgti vertinant, ar laikomasi 2023 m. skirtos rekomendacijos, nėra;

(20) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo[20]Vengrijai imtis veiksmų 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį[21], atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Vengrija turėtų būti pasirengusi einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Vengrijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis;

(21) Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. fiskalinės politikos kryptis didelės infliacijos sąlygomis bus stabdomoji (+4,2 % BVP). Prieš tai, 2022 m., fiskalinės politikos kryptis buvo skatinamoji (−0,4 % BVP). Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. turėtų sudaryti 2,2 % BVP. Todėl, prognozuojamas nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitinka Tarybos rekomendaciją. Numatoma, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarys 2,3 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų stabdomasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai turėtų sudaryti 0,6 procentinio punkto. [22] Todėl Vengrija planuoja finansuoti papildomas

---

19 Šis skaičius rodo tų priemonių, įskaitant einamųjų pajamų ir išlaidų, taip pat atitinkamais atvejais – kapitalo išlaidų priemones, poveikį metiniam biudžetui.

20 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl Vengrijos 2022 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Vengrijos konvergencijos programos (OL C 334,17, 2022 7 12, p. 136).

21 Remiantis Komisijos 2023 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Vengrijos vidutinio laikotarpio (10 metų) potencialios gamybos apimties augimo vidurkis, naudojamas fiskalinės politikos krypčiai įvertinti, nominaliąja verte bus 16,6 %.

22 Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turės 2,2 procentinio punkto BVP stabdomąjį poveikį. Didelis kitų kapitalo išlaidų sumažėjimas 2023 m. yra susijęs su dideliu specialaus valdžios sektoriaus subjekto dujų atsargų įsigijimo 2022 m. poveikiu;

investicijas pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis, nors nenumatoma išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų. Planuojama finansuoti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, kaip antai į elektros tinklo plėtrą, priemiesčių geležinkelių modernizavimą, paramą gyvenamųjų namų saulės baterijų plokščių naudojimui, vidurinių mokyklų mokinių aprūpinimą nešiojamaisiais kompiuteriais ir skaitmeninimo priemones sveikatos priežiūros srityje, kurios finansuojamos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis;

(22) konvergencijos programoje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 2,9 % BVP. 2024 m. sumažėjimas daugiausia atspindi didelį valdžios sektoriaus išlaidų, kaip BVP dalies, sumažėjimą, visų pirma susijusį su bendrojo pagrindinio kapitalo formavimu, tarpiniu vartojimu ir atlygiu darbuotojams. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2024 m. pabaigoje sumažės iki 66,7 %. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,4 % BVP. Tai yra daugiau nei programoje numatytas deficitas, daugiausia dėl numatomų didesnių bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidų, atitinkančių pastarojo meto tendencijas, ir dėl didėjančio tarpinio vartojimo, kurį lemia tebesitęsiantis infliacinis spaudimas. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas didesnis valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP: 71,1 % 2024 m. pabaigoje;

(23) konvergencijos programoje numatoma 2024 m. laipsniškai panaikinti kai kurias su energija susijusias paramos priemones. Komisijos dabartiniu vertinimu, 2024 m. su energija susijusios paramos priemonių grynasis poveikis biudžetui sudarys 0,4 % BVP, palyginti su 1,2 % BVP 2023 m. Šie įverčiai priklauso nuo prielaidos, kad energijos kainos vėl nedidės. Šiuo metu iki 2024 m. planuojamos įgyvendinti su energija susijusios paramos priemonės neatrodo orientuotos į pažeidžiamus namų ūkius ar įmones. Jomis nėra visapusiškai išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą;

(24) Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97 raginama siekti metinio struktūrinio biudžeto balanso pagerėjimo siekiant vidutinio laikotarpio tikslo, etalonu nustatant 0,5 % BVP pagerėjimą[23]. Atsižvelgiant į fiskalinio tvarumo aspektus[24] ir poreikį sumažinti deficitą iki mažesnės nei 3 % BVP pamatinės vertės, 2024 m. būtų tikslinga pagerinti struktūrinį balansą bent 0,5 % BVP. Siekiant užtikrinti tokį pagerėjimą, grynųjų nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių išlaidų augimas[25] 2024 m. neturėtų viršyti 4,4 %, kaip nurodyta šioje rekomendacijoje. Tai taip pat padės sumažinti

---

[23] Plg. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnį, kuriame taip pat reikalaujama, kad valstybėms narėms, kurių valdžios sektoriaus skola viršija 60 % BVP arba kuriose yra didesnė skolos tvarumo rizika, būtų taikomas didesnis nei 0,5 % BVP koregavimas.

[24] Komisija apskaičiavo, kad Vengrijos struktūrinio pirminio balanso, kaip BVP dalies, vidutinis metinis padidėjimas turėtų būti 0,9 procentinio punkto, kad būtų galima patikimai sumažinti skolą arba užtikrinti, kad vidutiniu laikotarpiu valdžios sektoriaus skola išliktų apdairaus lygio. Šis įvertis pagrįstas Komisijos 2022 m. rudens prognoze. Šio įverčio atskaitos taškas buvo prognozuojamas 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas ir skola, darant prielaidą, kad 2024 m. bus panaikintos energijos paramos priemonės.

[25] Grynosios pirminės išlaidos apibrėžiamos kaip nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos, atėmus diskrecines pajamų priemones ir neįskaitant palūkanų išlaidų bei ciklinio nedarbo išlaidų.

grynąją infliaciją, kuri gerokai viršija ES vidurkį ir, jei užsitęstų, galėtų lemti konkurencingumo sumažėjimą, ir apsaugoti išorės poziciją.

Be to, likusios energijos paramos priemonės (Komisijos dabartiniu vertinimu, 2023 m. jos sudarys 1,2 % BVP) turėtų būti laipsniškai panaikintos, atsižvelgiant į energijos rinkos pokyčius ir pradedant nuo mažiausiai tikslinių priemonių, o susijusios sutaupytos lėšos turėtų būti naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Remiantis Komisijos skaičiavimais, dėl to grynųjų pirminių išlaidų augimas būtų mažesnis, nei rekomenduota 2024 m.;

(25) darant prielaidą, kad politika nesikeis, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos padidės 7,0 %, o tai yra daugiau nei rekomenduojamas augimo tempas; Komisijos prognozėje numatytas koregavimas yra mažesnis nei dėl visiško energijos paramos priemonių panaikinimo sutaupytos lėšos, o tai lemia padidėjusios tarpinio vartojimo bei bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidos ir numatomas laipsniškas laikino nenumatyto pelno mokesčio ir sektorinių mokesčių atsisakymas;

(26) remiantis programa, viešosios investicijos turėtų sumažėti nuo 5,1 % BVP 2023 m. iki 3,7 % BVP 2024 m. Mažesnės investicijos atspindi mažesnes nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir mažesnes ES finansuojamas investicijas;

(27) konvergencijos programoje išdėstyta vidutinio laikotarpio fiskalinė kryptis iki 2027 m. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas palaipsniui sumažės iki 1,9 % BVP 2025 m., 1,4 % BVP 2026 m. ir 0,9 % 2027 m. Todėl planuojama, kad valdžios sektoriaus deficitas per programos laikotarpį liks mažesnis negu 3 % BVP. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sumažės nuo 66,7 % 2024 m. pabaigoje iki 56,3 % iki 2027 m. pabaigos;

(28) pinigų, fiskalinės ir ekonominės plėtros politikos reakcija į pastarojo meto ekonominius iššūkius buvo nekoordinuota ir tai sumažino bendro politinio atsako veiksmingumą. Pinigų politika pradėta griežtinti 2021 m., tačiau fiskalinis skatinimas tęsėsi iki 2022 m. pradžios. Keliomis laikinomis politikos priemonėmis, nustatytomis nuo 2021 m., ne itin kryptingai buvo siekiama išsaugoti namų ūkių perkamąją galią, nustatant kainų ir palūkanų normų viršutines ribas ir teikiant fiskaliniu požiūriu brangiai kainuojančias energijos subsidijas. Viršutinės ribos nustatytos variklių degalų ir tam tikrų pagrindinių maisto produktų kainoms. Nustatytos palūkanų normų ribos hipotekos paskoloms su kintamomis palūkanų normomis, paskoloms mažosioms ir vidutinėms įmonėms, tam tikroms studentų paskoloms ir dideliems bankų indėliams. Dauguma jų baigs galioti 2023 m. Šių priemonių sąnaudos daugiausia teko įmonėms ir finansų sektoriui sumažėjusių pajamų ir didesnių netiesioginių mokesčių forma, o jų iškreipiamasis poveikis prisidėjo prie vidaus gamybos sumažėjimo ir produktų, kuriems viršutinės ribos nedaro tiesioginio poveikio, kainų padidėjimo. Jos taip pat trukdė paklausai prisiderinti prie naujos ekonominės aplinkos. Ekonominės plėtros politika buvo grindžiama subsidijuojamų paskolų schemomis, skirtomis padėti įmonėms prisitaikyti prie ekonominių sukrėtimų. Siekiant paremti įmones, patiriančias didėjančias energijos sąnaudas, 2023 m. vasario mėn. pradėta įgyvendinti didelė subsidijuojamų paskolų su fiksuotomis palūkanų normomis schema. Kainų ir palūkanų normų viršutinės ribos ir subsidijuojamas skolinimas prieštaravo pinigų politikos pastangoms mažinti infliaciją, be kita ko, mažindami centrinio banko priemonių veiksmingumą. Europos Centrinis Bankas nustatė, kad tam tikros reguliavimo

priemonės, įskaitant banko indėlių palūkanų normų viršutinę ribą, trukdė vykdyti veiksmingą pinigų politiką[26];

(29) dėl biudžeto planavimo ir vykdymo trūkumų padidėjo fiskalinės politikos skatinamasis polinkis ir tai prisidėjo prie daugelio dabartinių Vengrijos makroekonominių iššūkių. Nuo 2016 m. dėl labai ankstyvo metinių biudžetų patvirtinimo suprastėjo makroekonominių ir biudžeto prognozių kokybė. Įvairios biudžeto lankstumo taisyklės ir dideli biudžeto rezervai sudarė sąlygas didesnėms diskrecinėms išlaidoms, o tai padidino fiskalinės politikos procikliškumą. *Ad hoc* sprendimai dėl išlaidų dažnai buvo priimami biudžetinių metų pabaigoje arba buvo priimami vyriausybės dekretais visus metus be tinkamos parlamentinės priežiūros ir viešų konsultacijų, o tai savo ruožtu sumažino biudžeto skaidrumą. Dėl trūkumų rengiant vidaus fiskalines taisykles, įskaitant prociklinių savybių turinčią skolos taisyklę, menką vidutinės trukmės biudžeto planavimo vykdymą, kurį dar labiau susilpnino specialios „pavojingos padėties“ režimo nuostatos, ir riboto Fiskalinės tarybos vaidmens bei išteklių nacionalinė fiskalinė sistema neužkirto kelio dideliam valstybės biudžeto deficitui. Dėl ribotų nacionalinės fiskalinės tarybos įgaliojimų ir išteklių jos veiksmingumas vedant viešas diskusijas fiskaliniais klausimais buvo nedidelis;

(30) per pastarąjį dešimtmetį Vengrijoje labai išaugo būsto kainos, o būsto pasiūla išliko ribota. Nelabai tikslingos subsidijų schemos būstui įsigyti, kuriomis gali pasinaudoti ir būstą jau turintys didesnes pajamas gaunantys namų ūkiai, prisidėjo prie pastarojo meto kainų padidėjimo. Subsidijos būsto statybai, įskaitant dotacijas, subsidijuojamas paskolas ir lengvatinius PVM tarifus, taip pat yra netikslinės;

(31) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 14 straipsnio 6 dalį Vengrija pareiškė ketinanti prašyti 6 600 000 000 EUR papildomos paskolų paramos pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Dėl laikino Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, taikomos iki 2026 m., pobūdžio labai svarbu planą įgyvendinti skubiai. Ne mažiau svarbu, kad Vengrija užtikrintų tinkamus administracinius gebėjimus įvykdyti plane prisiimtus įsipareigojimus. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą greitai įtraukus naują skyrių „REPowerEU“ bus sudarytos sąlygos finansuoti papildomas reformas ir investicijas, kuriomis remiamas Vengrijos strateginių tikslų energetikos ir žaliosios pertvarkos srityse įgyvendinimas. Siekiant sėkmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, taip pat kitą už plane numatytąją platesnę ekonominę ir užimtumo politiką, kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už bendrą politinę darbotvarkę, tebėra svarbus sistemingas ir veiksmingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas. Dėl vėlyvo Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano priėmimo 2022 m. gruodžio mėn., jį įgyvendinti buvo gerokai vėluojama. Kad planas būtų greitai ir nuosekliai įgyvendintas, reikėtų pasiekti 27 tarpines reikšmes, susijusias su teismų nepriklausomumo didinimu ir Sąjungos finansinių interesų apsaugos užtikrinimu. Kol šios tarpinės reikšmės nebus visiškai ir teisingai pasiektos, mokėjimai pagal planą

[26] 2023 m. balandžio 26 d. Europos Centrinio Banko nuomonė dėl „Magyar Nemzeti Bank“ išleistų vertybinių popierių su nuolaida cirkuliacijos apribojimo ir palūkanų normos apribojimo pratęsimo. CON/2023/10. (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023AB0010&qid=1682527131068).

negalės būti vykdomi. Vengrijai skirta „REPowerEU“ dotacija sudaro 701,6 mln. EUR. Vengrija planuoja panaudoti „REPowerEU“ dotaciją ir papildomą paskolą su energetika susijusioms investicijoms;

(32) 2022 m. Komisija patvirtino visus Vengrijos sanglaudos politikos programavimo dokumentus. Kad Vengrijoje būtų įgyvendinama žalioji ir skaitmeninė pertvarka, didinamas ekonominis ir socialinis atsparumas, taip pat vyktų darnus teritorinis vystymasis, labai svarbu sanglaudos politikos programas įgyvendinti sparčiai, užtikrinant papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, įskaitant skyrių „REPowerEU“;

(33) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, Vengrijai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, be kita ko, susijusių su skurdu, darbo rinkos konkurencija paslaugų ir energijos srityse;

(34) nors per pastarąjį dešimtmetį bendri skurdo rodikliai pagerėjo, tam tikrų nepalankioje padėtyje esančių grupių, pavyzdžiui, mažas pajamas gaunančių namų ūkių, vaikų, neįgaliųjų, romų ir atokiose kaimo vietovėse gyvenančių žmonių, padėtis santykinai pablogėjo. Didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus lygis yra vienas didžiausių ES ir jis labai skiriasi įvairiuose regionuose. Jis ypač didelis tarp vaikų ir romų. Nepalankioje padėtyje esančioms grupėms sunku gauti tinkamą socialinę paramą, švietimo, sveikatos priežiūros ir darbo paieškos paslaugas. Stabilių pajamų neturintys namų ūkiai susiduria su silpnėjančia minimalios socialinės apsaugos sistema. Mokesčių sistema neproporcingai slegia mažesnį atlyginimą gaunančius darbuotojus. Pagrindiniai mažas pajamas gaunančių namų ūkių pajamų šaltiniai per pastarąjį dešimtmetį atsiliko nuo didėjančių pragyvenimo išlaidų. Minimalių pajamų adekvatumas yra vienas mažiausių ES. Pastaruoju metu išaugusios energijos ir maisto kainos tampa neproporcinga našta mažas pajamas gaunantiems asmenims, o paramos priemonės iš esmės nėra tikslinės. Neseniai iš dalies pakeitus socialinės apsaugos teisės aktus valstybės atsakomybė teikti socialinę priežiūrą sumažėjo;

(35) pagrindinis užimtumo lygis yra palyginti aukštas, tačiau tam tikroms nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, kaip antai romams, žemos kvalifikacijos asmenims, priežiūros pareigų turinčioms moterims ir neįgaliesiems, dėl švietimo, mokymo, socialinės paramos sistemų ir paramos darbo ieškantiems asmenims struktūrų trūkumų yra sunku patekti į atvirą darbo rinką. Žemos kvalifikacijos darbuotojų, romų ir neįgaliųjų užimtumo lygio skirtumai tebėra dideli. Viena iš penkių apmokamo darbo ieškančių moterų nepatenka į darbo rinką dėl neįgalių vaikų ar išlaikomų asmenų priežiūros pareigų. Palankių sąlygų neturinčioms grupėms skirtos išmokos ir galimybės naudotis veiksmingomis aktyviomis darbo rinkos priemonėmis yra nepakankamos. Bedarbio pašalpos mokėjimo trukmė – 3 mėnesiai, o vidutinė darbo paieškos trukmė 2022 m. buvo 16 mėnesių. Keturi iš dešimties registruotų bedarbių išmokų negauna. Ilgas vidutinis registracijos laikotarpis rodo, kad valstybinė užimtumo tarnyba turi problemų dėl pajėgumų. Palyginti su nacionaliniu vidurkiu, darbo ieškančių asmenų, turinčių prastus pagrindinius įgūdžius, dalis yra daugiau nei dvigubai didesnė. Besimokančių suaugusiųjų, visų pirma žemos kvalifikacijos darbuotojų ir bedarbių, dalis tebėra maža;

(36) socialinis dialogas tebėra vienas silpniausių ES ir pastaruoju metu dar labiau suprastėjo. Pagrindinis trišalis organas iš esmės veikia kaip vyriausybės dalijimosi informacija forumas ir neturi oficialios teisinės sistemos, nevykdomas joks prasmingas dialogas, išskyrus minimalaus darbo užmokesčio nustatymą. Nors mokytojų trūkumas tampa vis didesne problema, naujos teisinės nuostatos apribojo mokytojų teises imtis

kolektyvinių veiksmų ir išplėtė darbdavių galimybę atgaline data atleisti mokytojus, dalyvaujančius pilietinio nepaklusnumo veiksmuose protestuojant dėl darbo sąlygų. Pastarojo meto reformos, pradėtos be prasmingo dialogo su atitinkamomis profesinėmis sąjungomis, neigiamai paveikė darbo sąlygas ir susilpnino sveikatos priežiūros darbuotojų atstovavimą savo interesams;

(37) pastaruoju metu pasitaikė valstybės kišimosi į kai kurias rinkas atvejų ir tai susilpnino teisinį tikrumą. Tokios intervencijos turėjo tendenciją atgrasyti nuo ES ir užsienio investicijų tam tikrose rinkose arba jas apriboti ir tai sudarė sąlygas valstybės valdomoms arba glaudžiai su vyriausybė susijusioms privačioms bendrovėms įsigyti įmones. Tai daro didelį poveikį bendrosios rinkos ir teisinės valstybės principams[27] ir riboja tvaraus ekonomikos augimo galimybes. Pavyzdžiui, tam tikros įmonės ir pramonės šakos patiria diskriminaciją dėl specialiai pritaikytų mokesčių, viršutinių kainų ribų ir taisyklių, nustatytų iš anksto neperspėjus ir be išankstinių konsultacijų. Nuo 2020 m. vyriausybė taip pat naudojasi savo išskirtine galia dėl „pavojingos padėties“ nustatyti tokias priemones. Iš konkretiems sektoriams taikomų mokesčių gaunamos biudžeto pajamos yra reikšmingos. Pavyzdžiui, vyriausybė neseniai nustatė administracines viršutines kainų ribas ir 90 % pelno mokestį cemento ir keraminių medžiagų gamybai. Tai yra pramonės šakos, kuriose yra daug užsienio kapitalo. 2022 m. gruodžio mėn. vyriausybė staiga padidino mokesčius draudimo ir farmacijos įmonėms. Bankų veiklą apsunkino lanksčių hipotekos palūkanų normų apribojimas, o tai turėjo įtakos jų galimybėms skolinti ir jų pelningumui. Siekiant daryti nederamą spaudimą tam tikroms įmonėms, visų pirma mažmeninės prekybos ir transporto sektoriuose, buvo naudojami selektyvūs ir savavališki administraciniai patikrinimai, baudos ir leidimų nesuteikimas. Atrodo, kad nėra veiksmingos teisių gynimo priemonės prieš savavališkas priemones, kurių imasi valdžios institucijos. Mažmeninės prekybos sektorius ir toliau susiduria su nenuspėjamomis taisyklėmis. Leidimo steigti ar keisti parduotuves, viršijančias 400 kvadratinių metrų, išdavimo sąlygos neatrodo skaidrios, o teisminės peržiūros galimybės yra abejotinos. Mažmeninės prekybos sektoriui taikomas mokestis neproporcingai apsunkina didesnes bendroves, neturinčias savo buveinės Vengrijoje. Vyriausybė dažnai naudojasi savo įgaliojimais atleisti sandorius nuo susijungimų kontrolės. Tokių sandorių poveikis ekonomikai, konkurencijai ir bendrajai rinkai nėra vertinamas. Šių išimčių taikymo kriterijai nėra skaidriai nustatyti ir nėra oficialios procedūros šiems kriterijams ar pačiam sprendimui užginčyti. Dėl šių intervencijų išaugo valstybės ar valstybei palankių vietos savininkų dalis bankininkystės, telekomunikacijų, komunalinių paslaugų, žiniasklaidos, televizijos ir radijo transliavimo sektoriuose užsienio nuosavybės nenaudai. Remiantis vyriausybės narių pranešimais, panašių sandorių galima tikėtis draudimo, mažmeninės prekybos ir transporto sektoriuose, visų pirma Budapešto oro uoste. Kyla pavojus, kad dėl sumažėjusio užsienio kapitalo ir praktinės patirties, visų pirma tokiose didelės pridėtinės vertės sektoriuose kaip bankininkystė ir telekomunikacijos, bus apribotos Vengrijos galimybės didinti našumą ir diegti inovacijas;

(38) Vengrijos energijos rūšių derinį suformuoja nafta ir dujos, kurios sudaro maždaug po trečdalį visos suvartojamos energijos. Branduolinė energija ir atsinaujinantieji energijos ištekliai atitinkamai sudaro 15 % ir apie 14 %. Vengrija ir toliau yra labai priklausoma nuo Rusijos iškastinio kuro ir branduolinės energijos, o jos pastangos mažinti priklausomybę nuo Rusijos yra lėtos. Trys ketvirtadaliai šalies viduje

[27] Žr. COM(2020) 580 *final*, p. 1.

suvartojamų dujų sudaro importas iš Rusijos. 2021 m. Vengrija ir „Gazprom“ pasirašė ilgalaikį dujų tiekimo susitarimą, o 2023 m. balandžio mėn. jis buvo persvarstytas ir numatyta galimybė įsigyti papildomus kiekius. Norint sumažinti priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro reikės imtis svarbių papildomų veiksmų, visų pirma stiprinti bendradarbiavimą su kaimyninėmis šalimis, prireikus ir infrastruktūros srityje, kad būtų užtikrinta prieiga prie alternatyvių iškastinio kuro šaltinių. Elektrifikavimas ir numatomos investicijos į energijai imlius pramonės sektorius padidins elektros energijos gamybos poreikį. Nepaisant pastaraisiais metais labai išaugusių saulės energijos pajėgumų, atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumų dalis vis dar yra viena mažiausių ES. Vėjo elektrinių įrengimas sustabdytas ir tikimasi, kad jis bus atnaujintas panaikinus teisinius apribojimus. Nepakankamai išnaudojama geoterminė energija. Dėl dažnai kintančios reguliavimo aplinkos kyla keletas problemų atsinaujinančiosios energijos plėtrai. Be to, dėl ribotų elektros tinklo pajėgumų atsiranda didelių kliūčių atsinaujinančiųjų išteklių energijos prijungimui prie tinklo, o lankstumo sprendimų paklausos ir pasiūlos srityse trūkumas ir ribotas vartotojų įgalėjimas labai varžo švarios atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamybos plėtrą. Neoptimali integracija į ES balansavimo rinką taip pat yra neišnaudota galimybė optimizuoti tinklą papildomiems atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumams;

(39) Vengrija turi didelį energijos vartojimo efektyvumo potencialą, visų pirma gyvenamuosiuose pastatuose. Laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio mėn. iki 2023 m. kovo mėn. gamtinių dujų suvartojimas Vengrijoje, palyginti su dujų suvartojimo tuo pačiu laikotarpiu per ankstesnius 5 metus vidurkiu, sumažėjo 20 % ir viršijo siektiną sumažinimo reikšmę (15 %), taip pat dėl viešajame sektoriuje taikytų priemonių ir namų ūkiams taikomos energijos kainų viršutinės ribos nustatymo sistemos pakeitimo. Vengrija raginama toliau dėti pastangas, kad laikinai sumažintų dujų poreikį iki 2024 m. kovo 31 d.[28]. Vis dėlto, nepaisant šių pastarojo meto pokyčių, administracinė energijos kainų sistema vis dar neleidžia tinkamai veikti kainų signalams ir sukurti pakankamai paskatų taupyti energiją. Kainų viršutinės ribos vienodai taikomos visiems namų ūkiams. Dideles pajamas gaunantys namų ūkiai taip pat pasinaudoja subsidijuojama administracine kaina, nors mažas pajamas gaunančios šeimos dažnai gyvena mažesnio energijos efektyvumo namuose. Mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams skirtos tikslinės sistemos būtų veiksmingesnės tiek remiant pažeidžiamus namų ūkius, tiek taupant energiją;

(40) kliūčių pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kyla dėl to, kad žaliajai pertvarkai esminės svarbos turintys sektoriai, įskaitant poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybos, diegimo ir techninės priežiūros, ir profesijų atstovai stokoja atitinkamai darbo jėgos ir įgūdžių. Siekiant sumažinti įgūdžių trūkumą ir skatinti įtrauktį į darbo rinką bei darbo jėgos perskirstymą labai svarbu turėti aukštos kokybės švietimo ir mokymo sistemas, atitinkančias kintančius darbo rinkos poreikius, ir tikslinių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonių. Siekiant pasinaudoti neišnaudota darbo jėgos pasiūla, šios priemonės turi būti prieinamos, visų pirma fiziniams asmenims ir sektoriams bei regionams, kuriuos žalioji pertvarka veikia labiausiai. Remiantis pateiktais duomenimis, 2022 m. Vengrijoje trūko 31 profesijų, kurioms reikia specialių su žaliąja pertvarka susijusių įgūdžių ar žinių, darbuotojų. Tuo pat metu darbuotojų dalyvavimas mokymuose energijai imliose pramonės šakose gerokai sumažėjo ir dabar yra mažesnis už ES vidurkį;

[28] Tarybos reglamentas (ES) 2022/1369.

(41) atsižvelgdama į Komisijos vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2023 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė[29] atspindėta toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;

(42) atsižvelgdama į Komisijos atliktą nuodugnią apžvalgą ir šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2023 m. nacionalinę reformų programą ir 2023 m. konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje. 1 rekomendacijoje nurodyta politika padeda mažinti pažeidžiamumą, susijusį su dideliu kainų spaudimu bei išorės ir viešųjų finansų poreikiais. 2 ir 4 rekomendacijos padeda įgyvendinti 1 rekomendaciją,

REKOMENDUOJA Vengrijai 2023 ir 2024 m. imtis šių veiksmų:

1. Iki 2023 m. pabaigos panaikinti galiojančias energijos paramos priemones, susijusias sutaupytas lėšas panaudojant valdžios sektoriaus deficitui sumažinti. Jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis paramos priemonių, užtikrinti, kad tomis priemonėmis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją.

   Užtikrinti apdairią fiskalinę politiką: visų pirma riboti nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų nominalų padidėjimą 2024 m., kad jis neviršytų 4,4 %.

   Išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrinti veiksmingą EGADP dotacijų ir kitų ES fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Laikotarpiu po 2024 m. toliau vykdyti vidutinio laikotarpio fiskalinę laipsniško ir tvaraus konsolidavimo strategiją, kartu vykdant investicijas ir reformas, kuriomis skatinamas didesnis tvarus augimas, kad būtų užtikrinta apdairi vidutinio laikotarpio fiskalinė būklė.

   Veiksmingai koordinuoti ir aiškiai atskirti makroekonominę politiką, kad būtų užtikrintas fiskalinis ir išorinis tvarumas. Laipsniškai panaikinti kainų ir palūkanų normų viršutines ribas, kad būtų sumažintas iškreipiamasis poveikis ir sudarytos palankesnės sąlygos sklandžiam pinigų politikos perdavimui. Būsto sektoriaus paramos priemones nukreipti į mažas pajamas gaunančius namų ūkius. Stiprinti vidutinės trukmės biudžeto sistemą, suderinti metinių biudžetų rengimą su biudžetiniais metais ir apriboti veiksmų laisvę vykdant metinius biudžetus.

2. Skubiai pasiekti reikiamas tarpines ir siektinas reikšmes, susijusias su teismų nepriklausomumo didinimu ir Sąjungos finansinių interesų apsauga, kad būtų galima greitai ir nuosekliai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Kuo greičiau užbaigti rengti skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima skubiai pradėti jį įgyvendinti. Tęsti spartų sanglaudos politikos programų įgyvendinimą, jį glaudžiai derinant su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu bei naudojantis jų sąveika.

3. Didinti socialinės paramos sistemos, įskaitant bedarbio pašalpas, adekvatumą. Didinti galimybes pasinaudoti veiksmingomis aktyviomis darbo rinkos priemonėmis, visų pirma nepalankiausioje padėtyje esančių grupių galimybes kelti kvalifikaciją, ir užtikrinti veiksmingą socialinį dialogą. Gerinti reguliavimo sistemą ir konkurenciją paslaugų srityje, vengiant selektyvių ir savavališkų administracinių intervencijų ir specialiai pritaikytų teisės aktų, kuriais konkrečioms įmonėms suteikiamas nederamas pranašumas arba jos atsidurtų nepalankioje padėtyje, naudojimo,

[29] Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį ir 9 straipsnio 2 dalį.

sistemingai tikrinant, ar verslo sandoriuose laikomasi konkurencijos taisyklių, ir mažinant neatidėliotinų priemonių taikymą, kad jos neviršytų to, kas tikrai būtina,, laikantis bendrosios rinkos ir teisinės valstybės principų.

4. Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių, įskaitant vėjo energiją, geoterminę energiją ir tvarų biometaną, naudojimą, visų pirma supaprastinant leidimų išdavimo procedūras, kartu atliekant reguliarius poveikio aplinkai vertinimus ir sukuriant palankią ir nuspėjamą reglamentavimo aplinką. Laipsniškai panaikinti subsidijas iškastiniam kurui. Reformuoti balansavimo energijos rinkos taisykles ir tarifų nustatymą, kad būtų galima padengti sąnaudas ir optimaliai naudoti tinklą, ir prireikus atnaujinti elektros energijos infrastruktūrą, įskaitant tinklo ir kaupimo pajėgumus. Įvairinti iškastinio kuro importą, kad būtų gerokai sumažinta priklausomybė nuo Rusijos, be kita ko, stiprinant bendradarbiavimą su kitomis valstybėmis narėmis, taip pat ir infrastruktūros srityje, jei reikia. Didinti energijos vartojimo efektyvumą, visų pirma pastatuose, ir toliau dėti pastangas mažinti bendrą dujų suvartojimą. Pakoreguoti dabartinę reguliuojamų energijos kainų sistemą, kad būtų skatinamas energijos taupymas, kartu teikiant tikslinę paramą mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams. Dėti daugiau politikos pastangų suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingus įgūdžius.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė